

EN QUIN SENTIT LOCKE ÉS UN LIBERAL?

La paraula *liberal* té significacions diverses i porta associada una pesada càrrega polèmica. El liberalisme és reivindicat i alhora bescantat amb passió. Però convé dir que avui aquest mot s'utilitza d'una manera molt diferent a com s'emprava durant els segles XVII i XVIII. De fet, a Europa un liberal és un adversari de la participació de l'Estat en l'economia i, per això mateix un partidari de l'Estat mínim. En canvi, als Estats Units i al Canadà, els liberals són partidaris de la intervenció de l'Estat i gairebé socialdemòcrates.

El liberalisme clàssic és una teoria que s'aplica a àmbits molt diversos de la realitat humana i social. Podríem parlar de tres nivells diferents en que és pertinent parlar de liberalisme

- 1) Des del punt de vista moral,** un liberal és un partidari de la tolerància política i religiosa. Aquest liberalisme considera que l'Estat no té cap dret a entrar en la consciència dels individus. La llibertat religiosa (entesa sobretot en la seva formulació negativa, com a manca de coacció), és un dret polític bàsic. Locke va fonamentar aquesta tesi al seu llibre clàssic: CARTA SOBRE LA TOLERÀNCIA (1689).
- 2) Des del punt de vista polític,** un liberal és un adversari de l'absolutisme polític de les monarquies de dret diví i s'identifica amb la democràcia i, més estrictament, amb el parlamentarisme. Locke va fonamentar aquesta tesi al seu llibre clàssic SEGON TRACTAT SOBRE EL GOVERN CIVIL (1690) i les seves idees van ser recollides, gairebé al peu de la lletra, en la Constitució americana.
- 3) Des del punt de vista econòmic,** un liberal és algú que s'identifica amb la lliure empresa, amb la tesi de l'Estat mínim, autolimitat (el que pot fer la iniciativa privada, no ho ha de fer l'Estat). Locke va participar en les controvèrsies sobre economia de la seva època, i específicament sobre el preu del diner, amb el seu llibre: ALGUNES CONSIDERACIONS SOBRE LES CONSEQÜÈNCIES DE LA REDUCCIÓ DELS TIPUS D'INTERÈS I L'AUGMENT DEL VALOR DEL DINER (1692). Defensava que d'una banda l'Estat no pot fixar el tipus del diner i que, d'altra banda, per a una gestió eficient de l'economia era necessari que els tipus d'interès fossin el més baixos possibles.

Als segles XVII i XVIII, en el moment de la transició d'una economia feudal a una economia capitalista, aquestes tres dimensions del liberalisme (individualista, polític i econòmic) eren inseparables. Locke, Voltaire, Hume i Adam Smith no les separaven i tots ells foren adversaris de qualsevol mena de monopolisme. Un dret de propietat absolut i sense límits seria per a ells quelcom monstruós i feudal. Només a final del segle XVIII, sota Lluís XVI a França, el fisiòcrata François Quesnay i els seus amics que eren partidaris de la teoria política tradicionalista del dret diví dels reis i al mateix temps defensaven el liberalisme econòmic, van dissociar aquests tres aspectes. Però encara al segle XIX, John Stuart Mill considerava que la llibertat econòmica no estava al mateix nivell de la llibertat individual i política. Eventualment, una societat socialista igualitària (i de fet basada en cooperatives), podia ser segons Mill una bona manera de defensar la llibertat política i personal.

Locke fonamenta el liberalisme en una de les seves branques, però no té cap base associar-lo al neoliberalisme, que redueix tota la llibertat a termes purament econòmics i que al segle XX en autors com F. Von Hayeck o M. Friedman ha estat emprat per governs de caire autoritari.

